

I. DISPOSICIÓNS XERAIS

XEFATURA DO ESTADO

7045 *Lei 12/2015, do 24 de xuño, en materia de concesión da nacionalidade española aos sefardís orixinarios de España.*

FELIPE VI

REI DE ESPAÑA

Saiban todos os que a viren e a entenderen que as Cortes Xerais aprobaron e eu sanciono a seguinte lei:

PREÁMBULO

I

Denomínase sefardís os xudeus que viviron na península Ibérica e, en particular, os seus descendentes, aqueles que tras os edictos de 1492, que compelián á conversión forzosa ou á expulsión, tomaron esta drástica vía. Tal denominación procede da voz «Sefarad», palabra con que se coñece España en lingua hebrea, tanto clásica como contemporánea. En verdade, a presenza xudía en terras ibéricas era firme e milenaria, palpable aínda hoxe en vestixios de verbo e de pedra. Porén, e por imperativo da historia, os xudeus volveron emprender os camiños da diáspora, agregándose ou fundando comunidades novas sobre todo no norte de África, nos Balcáns e no Imperio Otomán.

Os fillos de Sefarad mantiveron un caudal de nostalgia inmune ao devir das linguas e das xeracións. Como soporte conservaron o ladino ou haquetía, español primixenio enriquecido cos préstamos dos idiomas de acollida. Na linguaxe dos seus antepasados imitaban os rezos e as receitas, os xogos e os romances. Mantiveron os usos, respectaron os nomes que tantas veces invocaban a forma da súa orixe e aceptaron sen rancor o silencio da España arrolada no esquecemento.

A memoria e a fidelidade permaneceron ao longo dos tempos nunha numerosa comunidade que mereceu a honra de recibir o seu recoñecemento co Premio Príncipe de Asturias da Concordia en 1990. Foi unha decisión animada polo desexo de contribuír, despois de case cinco séculos de afastamento, a un proceso de concordia que convoca as comunidades sefardís ao reencontro coas súas orixes e lles abre para sempre as portas da súa antiga patria. O outorgamento deste premio estivera precedido, pouco antes, por un acontecemento histórico: a primeira visita dun rei de España a unha sinagoga. Foi o 1 de outubro de 1987 no templo sefardí Tifereth Israel de Los Ángeles, California.

Nos albores do século XXI, as comunidades sefardís do mundo enfróntanse a novos desafíos: algunhas quedaron maltreitas baixo a furia dos totalitarismos, outras optaron polos camiños de retorno á súa evocada Xerusalén; todas elas albiscan unha identidade pragmática e global nas xeracións emerxentes. Latexa en todo caso o amor cara a unha España consciente á fin da bagaxe histórica e sentimental dos sefardís. É xusto que semellante recoñecemento se nutra dos oportunos recursos xurídicos para facilitar a condición de españois a aqueles que se resistiron, celosa e prodixiosamente, a deixar de selo malia as persecucións e os padecementos que inicualmente sufriron os seus antepasados ata a súa expulsión en 1492 de Castela e Aragón e, pouco tempo despois, en 1498, do reino de Navarra. A España de hoxe, coa presente lei, quere dar un paso firme para lograr o reencontro da definitiva reconciliación coas comunidades sefardís.

II

A formación en España dunha corrente de opinión favorable aos sefardís provén de tempos de Isabel II, cando as comunidades xudías obtiveron licenzas para posuír cemiterios propios, por exemplo en Sevilla e, máis tarde, a autorización para abrir algunhas sinagogas.

Sendo ministro de Estado Fernando de los Ríos, a Presidencia do Goberno estudou a posibilidade de conceder, de maneira xeneralizada, a nacionalidade española aos xudeus sefardís de Marrocos, pero abandonouse a idea pola oposición que se encontrou nalgúns medios magrebís. Tamén é de xustiza recoñecer que en 1886, por impulso de Práxedes Mateo Sagasta e, en 1900, baixo a promoción do senador Ángel Pulido, se iniciou un achegamento cara aos sefardís, froito do cal o Goberno autorizou a apertura de sinagogas en España, a fundación da Alianza Hispano-Hebrea en Madrid en 1910 e a constitución da Casa Universal dos Sefardís en 1920. Todo isto reforzou os vínculos entre os sefardís e España.

Historicamente, a nacionalidade española tamén a adquiriron os sefardís en circunstancias excepcionais. Exemplo disto foi o Real decreto do 20 de decembro de 1924, en cuxa exposición de motivos se alude aos «antigos protexidos españois ou descendentes destes e, en xeral, os individuos pertencentes a familias de orixe española que nalgunha ocasión foron inscritas en rexistros españois e estes elementos hispanos, con sentimentos arraigados de amor a España, por descoñecemento da lei e por outras causas alleas á súa vontade de seren españois, non lograron obter a nosa nacionalidade». Abríase así un proceso de naturalización que permitía aos sefardís obter a nacionalidade española dentro dun prazo que se prolongou até 1930. Apenas tres mil sefardís exerceron ese dereito. Con todo, despois de finalizado o prazo, moitos recibiron a protección dos cónsules de España mesmo sen obtener propiamente a nacionalidade española.

O transcurso da II Guerra Mundial situou baixo administración alemá aproximadamente douscentos mil sefardís. Florecentes comunidades de Europa Occidental e, sobre todo, dos Balcáns e Grecia padeceron a barbarie nazi con cifras arrepiantes como os máis de cincuenta mil mortos de Salónica, unha cidade de profunda raíz sefardí. O sacrificio brutal de miles de sefardís é o vínculo imperecedeiro que une España coa memoria do Holocausto.

O Real decreto do 20 de decembro de 1924 tivo unha utilidade inesperada na cal probablemente non pensaron os seus redactores: foi o marco xurídico que permitiu ás legacións diplomáticas españolas, durante a Segunda Guerra Mundial, dar protección consular a aqueles sefardís que obtiveran a nacionalidade española ao abeiro dese decreto. O espírito humanitario destes diplomáticos ampliou a protección consular aos sefardís non naturalizados e, en último termo, a moitos outros xudeus. É o caso, entre outros, de Ángel Sanz Briz en Budapest, de Sebastián de Romero Radigales en Atenas, de Bernardo Rolland de Miotta en París, de Julio Palencia en Sofía, de José de Rojas y Moreno en Bucarest, de Javier Martínez de Bedoya en Lisboa, ou de Eduardo Propper de Callejón en Bordeos. Miles de xudeus escaparon así do Holocausto e puideron refacer as súas vidas.

III

Na actualidade existen dúas canles para que os sefardís poidan obter a nacionalidade española. Primeiro, probando a súa residencia legal en España durante ao menos dous anos, asimilándose xa nestes casos aos nacionais doutros países cunha especial vinculación con España, como as nacións iberoamericanas. E, en segundo lugar, por carta de natureza, outorgada discrecionalmente, cando no interesado concorran circunstancias excepcionais. Como corolario, a lei concreta agora que concorren aquelas circunstancias excepcionais a que se refire o artigo 21 do Código civil nos sefardís orixenarios de España que proben a dita condición e a súa especial vinculación con España. Así mesmo, determina os requisitos e as condicións que se terán en conta para a xustificación daquela condición. Con isto satisfaise unha lexítima pretensión das comunidades da diáspora

sefardí cuxos antepasados se viron forzados ao exilio. Entre a documentación solicitada adquire singular relevancia o certificado expedido pola Federación de Comunidades Xudías de España, en coherencia co contido do Acordo de cooperación co Estado aprobado pola Lei 25/1992, do 10 de novembro.

Así mesmo, cómpre proceder tamén, como complemento do anterior, á reforma do artigo 23 do Código civil para evitar que ao adquiriren a nacionalidade española deban renunciar á previamente posuída. Ata o momento, os sefardís son os únicos que, concedéndolles a nacionalidade con dous anos de residencia, son obrigados a esta renuncia.

En definitiva, a presente lei pretende ser o punto de encontro entre os españois de hoxe e os descendentes dos que foron injustamente expulsados a partir de 1492, e xustifícase na común determinación de construír xuntos, fronte á intolerancia de tempos pasados, un novo espazo de convivencia e concordia, que lles reabra para sempre ás comunidades expulsadas de España as portas do seu antigo país.

IV

A norma estrutúrase en dous artigos, catro disposicións adicionais, unha disposición transitoria e seis disposicións derradeiras.

Artigo 1. Concesión da nacionalidade española por carta de natureza aos sefardís orixinarios de España.

1. Para os efectos previstos no número 1 do artigo 21 do Código civil, en canto ás circunstancias excepcionais que se exigen para adquirir a nacionalidade española por carta de natureza, enténdese que tales circunstancias concorren nos sefardís orixinarios de España que proben a dita condición e unha especial vinculación con España, mesmo cando non teñan residencia legal no noso país.

2. A condición de sefardí orixinario de España acreditarase polos seguintes medios probatorios, valorados no seu conxunto:

- a) Certificado expedido polo presidente da Comisión Permanente da Federación de Comunidades Xudías de España.
- b) Certificado expedido polo presidente ou cargo análogo da comunidade xudía da zona de residencia ou cidade natal do interesado.
- c) Certificado da autoridade rabínica competente, recoñecida legalmente no país da residencia habitual do solicitante.

O interesado poderá xuntar un certificado expedido polo presidente da Comisión Permanente da Federación de Comunidades Xudías de España que avale a condición de autoridade de quen o expide. Alternativamente, para acreditar a idoneidade dos documentos mencionados nas letras b) e c) o solicitante deberá achegar:

- 1.º Copia dos estatutos orixinais da entidade relixiosa estranxeira.
- 2.º Certificado da entidade estranxeira que conteña os nomes daqueles que fosen designados representantes legais.
- 3.º Certificado ou documento que acredite que a entidade estranxeira está legalmente recoñecida no seu país de orixe.
- 4.º Certificado emitido polo representante legal da entidade que acredite que o rabino asinante ten, efectiva e actualmente, tal condición conforme os requisitos establecidos nas súas normas estatutarias.

Ademais, os documentos a que fan referencia os parágrafos anteriores, coa excepción do certificado expedido polo presidente da Comisión Permanente da Federación de Comunidades Xudías de España, estarán, de ser o caso, debidamente autorizados, traducidos para o castelán por un tradutor xurado e neles deberá figurar a apostila da Haia ou o selo da legalización correspondente.

d) Acreditación do uso como idioma familiar do ladino ou «haquetía», ou por outros indicios que demostren a tradición de pertenza a tal comunidade.

e) Partida de nacemento ou «ketubá» ou certificado matrimonial en que conste a súa celebración segundo as tradicións de Castela.

f) Informe motivado, emitido por entidade de competencia suficiente, que acredite a pertenza dos apelidos do solicitante á liñaxe sefardí de orixe española.

g) Calquera outra circunstancia que demostre fidedignamente a súa condición de sefardí orixinario de España.

3. A especial vinculación con España acreditarase polos seguintes medios probatorios, valorados no seu conxunto:

a) Certificados de estudos de historia e cultura españolas expedidos por institucións oficiais ou privadas con recoñecemento oficial.

b) Acreditación do coñecemento do idioma ladino ou «haquetía».

c) Inclusión do petionario ou da súa ascendencia directa nas listas de familias sefardís protexidas por España a que, en relación con Exipto e Grecia, fai referencia o Decreto lei do 29 de decembro de 1948, ou daqueles outros que obtiveron a súa naturalización pola vía especial do Real decreto do 20 de decembro de 1924.

d) Parentesco de consanguinidade do solicitante cunha persoa das mencionadas na letra c) anterior.

e) Realización de actividades benéficas, culturais ou económicas a favor de persoas ou institucións españolas ou en territorio español, así como aquelas que se desenvolvan en apoio de institucións orientadas ao estudo, conservación e difusión da cultura sefardí.

f) Calquera outra circunstancia que demostre fidedignamente a súa especial vinculación con España.

4. En todo caso, deberase achegar un certificado de nacemento debidamente legalizado ou apostilado e, de ser o caso, traducido.

5. Así mesmo, a acreditación da especial vinculación con España exixirá a superación de dúas probas.

A primeira proba acreditará un coñecemento básico da lingua española, nivel A2, ou superior, do Marco común europeo de referencia para as linguas do Consello de Europa, mediante a superación dun exame para a obtención dun diploma español como lingua estranxeira DELE de nivel A2 ou superior.

Na segunda proba avaliarase o coñecemento da Constitución española e da realidade social e cultural española.

Estas probas serán deseñadas e administradas polo Instituto Cervantes nas condicións que se establezan regulamentariamente.

Os solicitantes nacionais de países ou territorios nos cales o español sexa idioma oficial estarán exentos da proba de dominio do español pero non da de coñecementos constitucionais e socioculturais.

Soamente deberán realizar o exame DELE e a proba de coñecemento da Constitución española e da realidade social e cultural española os maiores de dezoito anos e as persoas que non teñan capacidade modificada xudicialmente. Os menores e persoas con capacidade modificada xudicialmente quedan exentos e deberán presentar certificados dos seus centros de formación, residencia, acollida, atención ou educación especial en que, de ser o caso, estivesen inscritos.

Artigo 2. *Procedemento.*

1. O procedemento de concesión de nacionalidade regulado nesta lei será electrónico. A solicitude formularase en castelán e irá dirixida á Dirección Xeral dos Rexistros e do Notariado. No acto facilitaráselle ao solicitante un número identificador da súa solicitude.

2. A solicitude remitirase telematicamente ao Consello Xeral do Notariado. Este Consello, a través das canles que estableza, daralle curso tendo en conta as preferencias manifestadas polo interesado, e determinará o notario competente para valorar a documentación achegada.

3. Unha vez examinados os documentos, cando se considere inicialmente xustificada a condición de sefardí orixinario de España así como a especial vinculación con España do solicitante, o notario concertará con este a súa comparecencia, da cal se redactará acta. A esta incorporaranse os documentos orixinais probatorios achegados polo interesado a que se refire o artigo anterior, debidamente traducidos, de ser o caso, e, para os solicitantes maiores de idade, o certificado ou certificados de antecedentes penais correspondentes ao seu país de orixe e daqueles onde residise nos últimos cinco anos inmediatamente anteriores á solicitude. Todos estes documentos deberán presentarse debidamente autorizados e apostilados ou legalizados e, de ser o caso, traducidos, debendo ser a tradución xurada. Na comparecencia persoal ou a través do seu representante legal o requirente deberá aseverar baixo a súa responsabilidade ante o notario autorizante a certeza dos feitos en que se funda a súa solicitude de nacionalización.

Realizada a comparecencia do interesado e examinados todos os documentos probatorios presentados, o notario considerará se xulga ou non xustificada a condición de sefardí orixinario de España e a especial vinculación con España do solicitante, e expresará o seu xuízo acerca do cumprimento dos requisitos previstos no artigo 1 mediante acta.

Esta acta estará suxeita ao disposto no Regulamento notarial, coas seguintes particularidades:

a) O requirimento para a instrución da acta e a declaración polo notario acerca do cumprimento dos requisitos previstos no artigo 1 realizaranse nun mesmo instrumento, que se incorporará ao protocolo na data e baixo o número correspondentes ao requirimento inicial.

b) O notario valorará as probas documentais pertinentes de entre as previstas no artigo 1 e, á vista dos documentos achegados e da declaración do requirente, fará constar se se cumpren ou non, ao seu xuízo, os requisitos legais.

c) Unha vez autorizada, o notario remitirá copia electrónica da acta no formato uniforme que determinará mediante resolución a Dirección Xeral dos Rexistros e do Notariado, que será remitida telematicamente á Dirección Xeral dos Rexistros e do Notariado.

4. Recibida a acta de notoriedade, que dará fe dos feitos acreditados, a Dirección Xeral dos Rexistros e do Notariado solicitará preceptivamente informes dos órganos correspondentes do Ministerio do Interior e do Ministerio da Presidencia, resolverá de maneira motivada e declarará, de ser o caso, a estimación da solicitude.

5. A resolución ditada será título suficiente para a práctica da correspondente inscrición no Rexistro Civil, logo de cumprimento do requisito do xuramento ou promesa de fidelidade ao rei e obediencia á Constitución e ás leis exixido na letra a) do artigo 23 do Código civil, xunto cos demais que se establecen no número seguinte. A Dirección Xeral dos Rexistros e do Notariado remitirá de oficio unha copia da resolución ao encargado do Rexistro Civil competente para a inscrición do nacemento.

6. A eficacia da resolución de concesión quedará supeditada a que, no prazo dun ano contado a partir do día seguinte ao da notificación da resolución ao interesado, este cumpra coas seguintes condicións ante o Rexistro Civil competente por razón do seu domicilio:

a) Solicitar a inscrición.

b) Achegar un novo certificado vixente acreditativo da ausencia de antecedentes penais, legalizado ou apostilado e, de ser o caso, traducido.

c) Realizar ante o encargado do Rexistro Civil as manifestacións legalmente procedentes, relativas ao xuramento ou promesa de fidelidade ao rei e obediencia á Constitución e ás leis.

O incumprimento polo interesado das anteriores condicións no prazo establecido producirá a caducidade do procedemento.

Disposición adicional primeira. *Prazos.*

1. Os interesados deben formalizar a súa solicitude no prazo de tres anos desde a entrada en vigor da presente lei. Este prazo poderá ser prorrogado por acordo do Consello de Ministros un ano máis.

2. As solicitudes de adquisición da nacionalidade española reguladas na presente lei deberán ser resoltas no prazo máximo de doce meses desde que tivese entrada na Dirección Xeral dos Rexistros e do Notariado o expediente xunto cos informes previstos no número 4 do artigo 2.

3. Transcorrido o prazo anterior sen que se ditase resolución expresa, as solicitudes deberán entender desestimadas por silencio administrativo.

Disposición adicional segunda. *Procedemento electrónico e taxa por tramitación de expedientes.*

1. O Ministerio de Xustiza regulará o procedemento electrónico para a tramitación dos procedementos de obtención da nacionalidade española por residencia, carta de natureza ou dispensa.

2. O procedemento para a concesión da nacionalidade española por carta de natureza a que se refire a presente lei devindicará unha taxa de 100 euros pola tramitación administrativa de cada solicitude. Constitúe o feito impositivo da taxa a solicitude de iniciación do procedemento para obter a nacionalidade española e estará suxeito a ela quen a solicite, con independencia do resultado do procedemento.

A xestión da taxa corresponderá ao Ministerio de Xustiza, que regulará como se debe efectuar o seu pagamento.

Disposición adicional terceira. *Circunstancias excepcionais e razóns humanitarias.*

Transcorrido o prazo a que se refire o número 1 da disposición adicional primeira, cando se acrediten circunstancias excepcionais ou razóns humanitarias, os sefardís que cumpran cos requisitos da presente lei e acolléndose ao seu procedemento poderán solicitar a obtención da nacionalidade española, cuxo outorgamento corresponderá ao Consello de Ministros por proposta do Ministerio de Xustiza.

Disposición adicional cuarta. *Inscripcións no Rexistro Civil.*

Para as inscricións que se deban practicar no Rexistro Civil como consecuencia da concesión da nacionalidade española por carta de natureza aos sefardís de orixe española que acrediten especial vinculación con España, conforme o disposto na presente lei, será competente o encargado do Rexistro Civil que o sexa para a inscrición do nacemento.

Disposición transitoria única. *Concorrencia de procedementos.*

1. Quen, por cumprir os requisitos previstos na presente lei estea incluído no seu ámbito subxectivo de aplicación e, con anterioridade á súa entrada en vigor, solicitase a concesión da nacionalidade española por carta de natureza a través do procedemento ordinario e individualizado sen ter recibido notificación da correspondente resolución, poderá optar pola continuación da tramitación do seu expediente de acordo co procedemento que se regula mediante esta lei e, para tal fin, solicitarao expresamente e achegará a documentación que se requira conforme o previsto no artigo 2 que non achegase anteriormente.

2. O exercicio da opción deberase realizar a través da plataforma electrónica establecida na disposición adicional segunda durante o prazo sinalado no número 1 da disposición adicional primeira. Realizada a opción, a tramitación do correspondente expediente de nacionalidade por carta de natureza, xa incoado, continuará a súa tramitación consonte as previsións substantivas e procedementais contidas nesta lei, ben que o interesado, persoalmente ou por medio de persoa autorizada, poderá solicitar da Dirección Xeral dos Rexistros e do Notariado a desagregación dos documentos presentados no seu momento ao expediente para incorporalos agora á acta de notoriedade e poderá tamén, persoalmente ou por medio de persoa autorizada, completar o expediente coa documentación que se requira conforme o previsto no artigo 2 que non fose achegada previamente ou outorgar nova acta notarial se for necesario. Todas as solicitudes, incluídas as de opción, serán tramitadas pola orde de recepción dos documentos e informes exixidos.

Disposición derradeira primeira. *Modificación do Código civil.*

O artigo 23 do Código civil queda redactado da seguinte forma:

«Artigo 23.

Son requisitos comúns para a validez da adquisición da nacionalidade española por opción, carta de natureza ou residencia:

- a) Que o maior de catorce anos e capaz para prestar unha declaración por si mesmo xure ou prometa fidelidade ao rei e obediencia á Constitución e ás leis.
- b) Que a mesma persoa declare que renuncia á súa anterior nacionalidade. Quedan a salvo deste requisito os naturais de países mencionados no número 1 do artigo 24 e os sefardís orixinarios de España.
- c) Que a adquisición se inscriba no Rexistro Civil español.»

Disposición derradeira segunda. *Modificación do texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, aprobado polo Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro.*

Engádese unha nova disposición adicional décimo segunda ao texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, aprobado polo Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, coa seguinte redacción:

«Disposición adicional décimo segunda. *Acceso á nacionalidade española en condicións de igualdade.*

As persoas con discapacidade accederán en condicións de igualdade á nacionalidade española. Será nula calquera norma que provoque a discriminación, directa ou indirecta, no acceso das persoas á nacionalidade por residencia por razón da súa discapacidade. Nos procedementos de adquisición da nacionalidade española, as persoas con discapacidade que o precisen disporán dos apoios e dos axustes razoables que permitan o exercicio efectivo desta garantía de igualdade.»

Disposición derradeira terceira. *Supletoriedade.*

En todo o non previsto na presente lei será de aplicación con carácter supletorio o disposto na Lei 20/2011, do 21 de xullo, do Rexistro Civil e, na súa falta, na Lei 30/1992, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común, e na Lei 11/2007, do 22 de xuño, de acceso electrónico dos cidadáns aos servizos públicos.

Disposición derradeira cuarta. *Habilitación.*

Habílitase o ministro de Xustiza para ditar as disposicións que sexan necesarias para a execución do establecido nesta lei.

Disposición derradeira quinta. *Título competencial.*

Esta lei dítase ao abeiro do artigo 149.1.2.^a da Constitución española no relativo á nacionalidade.

Disposición derradeira sexta. *Entrada en vigor.*

A presente lei entrará en vigor o 1 de outubro de 2015.

Por tanto,

Mando a todos os españois, particulares e autoridades, que cumbran e fagan cumprir esta lei.

Madrid, 24 de xuño de 2015.

FELIPE R.

O presidente do Goberno,
MARIANO RAJOY BREY